

gemeente
Zoetermeer

Verbonden Partijen

Inleiding

De gemeente Zoetermeer is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en/of financieel betrokken. In dat geval is sprake van een 'verbonden partij'. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden, die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken in gezamenlijkheid uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke - en financiële risico's op.

Kadernota verbonden partijen

Korte inhoud Kadernota en checklist Verbonden partijen

In de Kadernota Verbonden partijen (geactualiseerd in 2016) zijn beleidsrichtlijnen opgenomen waaraan een (beoogde) deelname aan (nieuwe) samenwerkingsverbanden moet worden getoetst. Ook is een checklist beschikbaar die kan worden gebruikt bij afwegingen over het aangaan, inrichten of herzien van een samenwerkingsverband. De checklist (aangescherpt in 2019) is niet limitatief, maar geeft de belangrijkste onderwerpen aan, waarover moet worden nagedacht om op de grootste risico's bij samenwerking een passend antwoord te hebben.

De gemeente Zoetermeer hanteert een bredere definitie voor een verbonden partij dan de definitie die in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) staat vermeld. Er is gekozen voor de term 'samenwerkingsverband'. Dit betekent dat ook partijen in ogenschouw worden genomen, waarin de gemeente een bestuurlijk óf (BBV vermeldt: 'én') een financieel belang heeft.

Definitie Samenwerkingsverband

Een samenwerkingsverband bestaat tussen de gemeente en één of meer andere publieke en/of private partijen en heeft een eigen juridische entiteit, waarin activiteiten in organisatorisch verband worden uitgevoerd en de gemeente een bestuurlijk -, financieel -, integriteits- of ander risico loopt. Deze definitie sluit samenwerkingsverbanden zonder juridische entiteit, zoals subsidieverstrekingen, leningen en garantstellingen, uit en deze vallen buiten de reikwijdte van de Kadernota Verbonden Partijen.

De nota bevat beleidsrichtlijnen die betrekking hebben op vier terreinen:

- Afwegingskader:
Is sprake van toegevoegde waarde en is sprake van het meest geëigende middel?
- Publiekrechtelijke of privaatrechtelijke samenwerking:
Afhankelijk van de aard van de activiteiten (in ieder geval publiek belang) en het doel van de samenwerking.
- Rolverdeling:
Wie en hoe vervullen de gemeentelijke vertegenwoordigers hun rol als bestuurslid en hoe gaan zij om bij conflicterende belangen tussen het samenwerkingsverband en de gemeente?
- Good-governance:
Regie op de samenwerking borgen de aspecten: sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden.

Belangrijke ontwikkelingen

Hieronder staan de belangrijkste ontwikkelingen van verbonden partijen vermeld.

Stedin

Voor de energietransitie moet Stedin de komende jaren € 8 miljard investeren. Om dit geld tegen aantrekkelijke voorwaarden te kunnen aantrekken, is het versterken van het eigen vermogen met € 1,8 miljard nodig. Hiervoor heeft Stedin (samen met de aandeelhouders) twee projecten lopen.

In het project Nachtwacht onderhandelen de drie grote netwerkbeheerders Stedin, Liander en Enexis samen met hun aandeelhouders met het rijk om het rijk als aandeelhouder in deze netwerkbedrijven te laten stappen. Dit project wordt voor Stedin eind tweede kwartaal 2023 afgerond. De verwachting is dat het rijk zich in Stedin inkoopt voor € 500 miljoen. In een later stadium zal Stedin nogmaals beroep doen op het rijk voor extra geld.

Het project Nachtwacht is in twee stukken opgeknipt. De eerste fase is afgerond en heeft geresulteerd in het afsprakenkader. In het afsprakenkader hebben de drie grote netwerkbeheerders samen met hun aandeelhouders met het rijk afspraken gemaakt over het proces rondom eventuele toekomstige verzoeken voor kapitaalstortingen, governance, waardering en samenwerking en op welke wijze kapitaalverzoeken in behandeling worden genomen en onderzocht. In dit afsprakenkader stelt het rijk een aantal eisen aan de governance en aan het (lieft versoberen van het) dividendbeleid. Op basis van dit afsprakenkader overlegt het rijk met iedere netwerkbeheerder en hun aandeelhouders individueel over de specifieke kapitaalbehoefte. Het resultaat van dit overleg wordt een individuele 'Participatieovereenkomst' per netbeheerder.

In het project Omega onderhandelt Stedin met niet-aandeelhoudende gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied om als aandeelhouder in Stedin in te stappen. De verwachting is dat dit traject eind vierde kwartaal 2023 wordt afgerond. De uitkomsten van dit traject zijn nog onbekend. Bij beide projecten hebben de aandeelhouders uiteindelijk een beslissende stem.

In beide projecten heeft iedere aandeelhouders het voorkeursrecht. Dat betekent dat een aandeelhouder het recht heeft om aandelen bij te kopen om zijn aandeelbelang te behouden. Welke rechten er aan deze aandelen zijn gekoppeld is nog onbekend.

Als gevolg van 'Het Methodebesluit regionale netbeheerders elektriciteit en gas 2022-2026' (opgesteld door de toezichthouder ACM [Autoriteit Consument & Markt]) kunnen de uit de hogere financieringsbehoefte voortkomende extra rente en afschrijvingslasten pas op een later moment in de tarieven worden doorbelast. Kortom, de last gaat voor de baat uit. Het dividend staat daarom mede onder druk. De verwachting is dat het dividend Stedin de komende jaren minimaal is en daarom is vanaf 2022 het dividend Stedin op nihil begroot.

Dunea

Dunea zet in om de betrouwbaarheid van haar leveringsplicht robuuster vorm te geven door te investeren in de multi-bronnen strategie, het vergroten van de strategische zoetwatervoorraad in de duinen en het optimaliseren van het huidige systeem.

Een grote uitdaging voor Dunea is het verhogen van de productie. Het aantal klanten (voornamelijk huishoudens) van Dunea groeit meer en sneller dan tot nu toe verwacht. Ook is de verwachting dat het watergebruik per persoon de komende jaren stijgt. Dit betekent dat geplande projecten en daarmee de investeringen naar voren moeten worden gehaald. Bijkomend probleem is dat een aantal systemen toe is aan groot onderhoud en dat dat tijdelijk ten koste gaat van de productie. Hierbij komt kijken dat het steeds tijdrovender wordt om alle benodigde procedures (met name rond natuurvergunningen) te volgen, voordat nieuwe investeringen en groot onderhoud kunnen worden uitgevoerd.

Ook vragen de kwaliteit van drinkwater als gevolg van toename in regelgeving op gebied van PFAS, de vervuiling van rivierwater en het onderhoud van het duingebied meer investeringen en beheer.

Deze ontwikkelingen leiden tot hogere investeringen en exploitatiekosten en hebben ook gevolg voor de tarieven van het drinkwater. Met name de kosten voor energie en in iets mindere mate de arbeidskosten stijgen hard. In november 2022 is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een besluit over de investeringen en tarieven 2023 genomen. Het tarief voor een gemiddeld twee-persoonshuishouding stijgt in 2023 van € 158 naar € 179, een stijging van 14%.

Op dit moment heeft Dunea een reserve overcapaciteit van 5%. De verwachting is dat dit de komende jaren richting 0% gaat. Er moeten zich dan geen extreme situaties voordoen, waardoor de gevraagde capaciteit niet gerealiseerd kan worden. Wanneer dit onverhoopt toch zal optreden dan treedt het (landelijk vastgelegde) noodplan inwerken van het afsluiten van vooraf vastgelegde activiteiten/bedrijven. Huishoudens blijven daarbij voorzien van drinkwater maar in het uiterste geval kan de waterdruk worden verlaagd. Zie voor nadere toelichting de bijlage Verbonden partijen, Dunea, kopje Beleidsvoornemens/beleidskader.

Werkbedrijf De Binnenbaan BV

Werkbedrijf De Binnenbaan BV bestaat sinds 1 januari 2021. Het werkbedrijf is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), de re-integratie activiteiten van de gemeente Zoetermeer op basis van de Participatiewet en het gemeentelijke deel van het Werkgevers Servicepunt. Werkbedrijf De Binnenbaan BV kent een Algemene Vergadering van Aandeelhouders, waarin de wethouders Werk & Inkomen en Financiën zijn vertegenwoordigd. Zoetermeer vertegenwoordigt 98% van de aandelen. Leidschendam-Voorburg en Rijswijk vertegenwoordigen elk 1% van de aandelen. Ook kent De Binnenbaan een driehoofdige raad van commissarissen, die extern is geworven.

Naast het uitvoeren van de taken voor Zoetermeer lagen de prioriteiten in 2022 bij het verbeteren van de datakwaliteit, het beschrijven van werkprocessen, het werken aan de interne bedrijfscultuur en het terugdringen van het ziekteverzuim.

De Binnenbaan heeft een werkbezoek georganiseerd voor de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. In het najaar heeft de gemeenteraad een zienswijze uitgebracht op de jaarrekening en de begroting van De Binnenbaan.

In 2022 is de implementatie van de kandidaatroute 2.0 gestart. Hiermee wordt duidelijk gemaakt welke stappen bij de ondersteuning van de kandidaten moeten worden doorlopen. Het doel is om de werkregisseur structuur mee te geven en daarmee effectiever te werken.

In 2022 is verder gewerkt aan de screening van het gehele klantenbestand. Vanwege de hoge werkdruk en het hoge verzuim is dit nog niet afgerond in 2022. De tussenstand einde derde kwartaal is dat 3.200 kandidaten zijn gescreend. 600 Kandidaten moesten nog gescreend worden. Op basis hiervan en een aanvullend diagnosegesprek kunnen de klanten conform de prioriteitstelling uit de kadernota re-integratie Meedoen met Meerwaarde (2020-2024) de voor hen passende dienstverlening krijgen.

Er is ook geïnvesteerd in de samenwerking met de gemeente waar het gaat om het soepel laten verlopen van de overlappende bedrijfsprocessen in de uitvoeringspraktijk en de samenwerking op het gebied van ICT en databeheer. Gezamenlijk heeft prioritering plaatsgevonden van de ambities en de daaraan gekoppelde acties.

De Binnenbaan draagt bij aan (de ontwikkeling van) verschillende bedrijfsscholen om leerwerktrajecten aan te bieden. De bedrijfsschool Groen en Logistiek is in september met een nieuw jaar begonnen. De start van de bedrijfsschool Zorg heeft vorm gekregen met het werven van vier thuiszorgorganisaties en ging van start in januari 2023. Ook is gewerkt aan de leerwerkroute Facilitair, waarbij nog wordt onderzocht welke vorm van leren én werken het best passend is.

Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag is met onder andere de havenindustrie, de glastuinbouw, het hightechcluster, de cybersecuritysector en als

(inter)nationaal bestuurlijk centrum belangrijk voor de Nederlandse economie. De metropoolregio Rotterdam Den Haag krijgt er de komende jaren circa 400.000 inwoners bij. Dat vraagt om meer woningen (240.000 in de zuidelijke Randstad), meer werk en een betere bereikbaarheid. Naast de grote woningbouwopgave staan de 23 gemeenten (21 per jan 2023) in de metropoolregio voor de uitdaging om de economie te vernieuwen en te zorgen dat banen en woningen goed bereikbaar zijn.

De regeling MRDH 2014 schrijft voor, dat er in het eerste jaar van een nieuwe bestuursperiode van gemeenteraden een nieuwe strategische agenda door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Na de verkiezingen in 2018 hebben de 23 gemeenten samengewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe gezamenlijke Strategische Agenda voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. De Strategische Agenda MRDH is op 12 juli 2019 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Het strategische kader voor de begroting 2020 wordt gevormd door de vier ambities die in de strategische agenda zijn opgenomen: vernieuwen economie, versterken stad en omgeving, verbeteren bereikbaarheid en veranderen energie. De huidige strategische agenda loopt tot en met 2022. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 werken de 23 gemeenten gezamenlijk aan een nieuwe strategische agenda. In 2022 heeft de regionale economie zich in tal van sectoren weten te herstellen van de COVID-19-pandemie, maar hebben geopolitieke ontwikkelingen in Oost-Europa geleid tot nieuwe forse schokken in verschillende waardeketens. Denk onder andere aan sterk gestegen energiekosten en overige grondstof prijsstijgingen. De naweën van de COVID-19-pandemie, de oorlog in Oekraïne en de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt hebben in 2022 geleid tot vertraging bij de initiatie en uitvoering van een aantal projecten vanuit het programma EV. De weerslag van de COVID-19-pandemie op het OV en de financiële positie van vervoersbedrijven is substantieel gebleken. Hoewel er in 2022 door het rijk extra middelen beschikbaar zijn gekomen voor ondersteuning van het OV, is het voorsnog ongewis wat de gevolgen zijn voor 2023 en verder.

Gemeenschappelijke Regeling Bleizo (GR Bleizo)

De gebiedsontwikkeling van Bleizo vindt plaats conform de in 2014 door de raden van Lansingerland en Zoetermeer vastgestelde ontwikkelingsaanpak 'Ontwikkeling Bleizo Van plan naar Strategie 2013'. Deze strategie richt zich op een ontwikkeling van een hoogwaardig gebied met vervoerswaarde, rondom het nieuwe OV Knooppunt Bleizo. De Vervoersknoop Bleizo is in 2019 volledig in gebruik genomen. De gronden van Bleizo-Oost zijn inmiddels uitgegeven. Na enkele verkennende studies naar de mogelijkheden voor woningbouw op Bleizo-West is in mei 2020 door de colleges van Lansingerland en Zoetermeer een bestuurlijke vervolgopdracht Bleizo-West vastgesteld. Deze opdracht is gericht op het maken van een ontwikkelperspectief met uitgangspunten voor de gebiedsontwikkeling van Bleizo-West en een ontwikkelstrategie over hoe de markt betrokken gaat worden bij de verdere planuitwerking en realisatie van deze gebiedsontwikkeling. In feite gaat het om een actualisatie van het huidige kader 'Ontwikkeling Bleizo Van plan naar Strategie 2013'. De raden van Lansingerland en Zoetermeer hebben in oktober 2021 het ontwikkelperspectief PROEFtuin Bleizo vastgesteld. Het ontwikkelperspectief PROEFtuin Bleizo past niet in het omgevingsbeleid van de provincie. In 2022 is er ambtelijk en bestuurlijk door Zoetermeer/Lansingerland overleg gevoerd met de provincie. Helaas heeft dit nog niet geleid tot aanpassing van het provinciale beleid. Tot 2024 staat daarom de gronduitgifte en de ontwikkeling van Bleizo-West 'on hold'.

In 2022 zijn de activiteiten beperkt gebleven tot:

- Algemene activiteiten van de projectorganisatie
- Beheer van de gronden
- Advisering aan de gemeenten ten behoeve van de ontwikkelstrategie van Bleizo-West
- Start afronding aanleg openbaar gebied in Bleizo-oost vanwege vertraging in de besluitvorming van de over de aanleg van de calamiteitenweg wordt dit in 2023 afgerond

Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg

Het Bedrijvenschap Hoefweg heeft als doel het ontwikkelen van vestigingsmogelijkheden voor bedrijven uit Lansingerland en Zoetermeer, alsmede uit de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en voor bedrijven van elders die een belangrijke bijdrage leveren aan de werkgelegenheid.

Eind 2021 zijn alle bedrijfskavels uitgegeven en opgeleverd met uitzondering van de zes hectare gelegen bij het NS-station Lansingerland-Zoetermeer die deel uitmaken van het gebied van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West. Het is de bedoeling om de resterende zes hectare over te hevelen naar de grondexploitatie Bleizo.

Het Bedrijvenschap Hoefweg zou in 2021 worden opgeheven. Door een complexe juridische situatie bij PRISMA waar het Bedrijvenschap Hoefweg in deelneemt, loopt de opheffing van het Bedrijvenschap Hoefweg vertraging op. In 2022 kon Bedrijvenschap Hoefweg nog niet worden opgeheven. Naar verwachting wordt dat 2023.

Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

De ambitie van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden is om de dienstverlening verder te professionaliseren. De focus lag in 2022 op doorontwikkeling van de automatisering, ontzorgen, professionalisering van de informatievoorziening en het stroomlijnen van de administratieve keten tussen jeugdhulpaanbieders, gemeenten en Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden leverde daarnaast een belangrijke bijdrage in de uitvoering van de regionale aanpak kostenbeheersing.

Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden (GR GGD en VT Haaglanden)

Bij Veilig Thuis Haaglanden lukt het niet om volledig binnen de wettelijke termijnen te werken. Werving en behoud van personeel is in de krappe arbeidsmarkt een enorme uitdaging. De uitvoeringsorganisatie voert een verbeterplan uit. Bij andere Veilig Thuis organisaties en in de gehele keten wordt hetzelfde probleem ervaren. Het Rijksprogramma Toekomstscenario kind en gezinsbescherming moet lucht in de keten geven. Op termijn wordt een nieuwe publiekrechtelijke organisatie opgericht bestaande uit Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen. Veilig Thuis Haaglanden heeft voor beleidsambtenaren een ketenmonitor en een gemeentelijke monitor ontwikkeld.

In 2022 is de evaluatie van de GR GGD en VT Haaglanden afgerond. Het eindrapport 'Van stabiliseren naar ontwikkelen' is door het Algemeen Bestuur (AB) besproken, vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de deelnemende gemeenteraden. Het bestuur heeft de GR-functionarissen de opdracht gegeven om de handreikingen uit het rapport uit te werken in een uitvoeringsagenda. In de AB-vergadering van 13 oktober 2022 is deze uitvoeringsagenda vastgesteld. Daarbij heeft het AB een aantal prioriteiten meegegeven: het opstellen van een bestuursagenda voor de bestuursperiode 2022-2026, het organiseren van het bestuurlijke gesprek over de stemverhouding binnen de GR, de afweging voor het instellen van weerstandsvermogen en het verwerken van de wijzigingen vanuit de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Brandweer Haaglanden verzorgt de brandweerbijstand in de regio Haaglanden. In 2022 is naast de reguliere werkzaamheden, zoals de dagelijkse bestrijding van branden en incidenten met gevaarlijke stoffen, het bieden van hulpverlening bij o.a. verkeers- en waterongevallen en het geven van adviezen brandveiligheid, ook gewerkt aan de doorontwikkeling van materieel en procedures en op het blijven investeren in de ontwikkeling van kennis om zo de ontwikkelingen op het gebied van verdichting (waaronder hoogbouw) en de energietransitie veilig mogelijk te maken. Deze twee thema's zijn – samen met het inzetten op duurzame inzetbaarheid van personeel – de speerpunten in het bestuurlijk vastgestelde meerjarenbeleidsplan.

Binnen de regio Haaglanden werken de hulpdiensten (brandweer, GHOR[1] en de politie-eenheid Den Haag) en gemeenten samen op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. In 2022 hebben de hulpdiensten en gemeenten – in afstemming met verschillende crisispartners – de wettelijk verplichte planfiguren geactualiseerd. Het gaat hierbij om het:

- Regionaal Risicoprofiel

- Beleidsplan Rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Crisisplan.

Hoewel de ontwikkelingen rondom COVID-19 het mogelijk hebben gemaakt om de crisisstructuur af te schalen, is ook in 2022 de situatie nauwlettend in de gaten gehouden.

Overzicht verbonden partijen

Zoetermeer kent de volgende verbonden partijen:

Deelnemingen in vennootschappen:

- NV Bank voor Nederlandse Gemeenten
- Dunea NV
- Stedin NV
- Werkbedrijf De Binnenbaan BV

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
- Gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg
- Gemeenschappelijke regeling Bleizo
- Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen: inkoopbureau H-10)
- Gemeenschappelijke regeling Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Stichtingen en verenigingen:

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Gemeenten voor duurzame ontwikkelingen (GDO)
- Stichting BusinessPark Haaglanden (BPH)
- Vereniging De BredeStroomversnelling

In de bijlage Verbonden partijen is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording meer gedetailleerde informatie (over doel, beleid, risico's, belangen en dergelijke) per verbonden partij opgenomen.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Voor de verbonden partijen zijn geen specifieke, strategische risico's voor de gemeente Zoetermeer geconstateerd.